

FALSKE JOMFRUER

– mødmsoperationer mellem tradition og modernitet

Af Nur Beier

En homogeniserende og statisk forståelse af kultur har i den senere tid medvirket til en heftig mediedebat om mødmsoperationer. Der diskuteres, i hvilket omfang disse operationer arbejder med eller mod kvindeundertrykkende mønstre. Debatten er ikke den første af sin art i Danmark. Og Danmark er ikke det eneste land, denne debat kører i. I ikke-vestlige lande og Europas store byer er unge kvinder med diverse sociale, etniske, religiøse baggrunde genstand for mange modstridende og radikale påvirkninger af enhver art. Derfor virker en opfordring til værdi homogenitet i almindelighed og en kritisk debat om mødmsoperationer i særdeleshed urealistisk og overfladisk. Ligeledes er det urimeligt at overfokusere debatten på "beskyttelse" af selvbestemmende voksne mennesker, der tør eksperimentere med deres seksualitet mod (kvinde)undertrykkende mønstre.

Seksualitet er et af de mest bøjelige humane karakteristika, og samfundene har altid udnyttet denne kendsgerning til at udforme den til eget formål, sommetider med enorm skade som konsekvens. Forskellige samfund har gennem historien udviklet forskellige måder at sætte sociale betingelser på, når det gælder bevarelse af jomfrudom indtil ægteskabets indgåelse.

Den danske debat minder meget om det multikulturalistiske konsensus, som på den ene side reducerer kampen mod racisme til et spørgsmål om bevarelse af forskellige etniske gruppers traditioner og kulturer, og på den anden side tilskriver en altoverskyggende betydning til kulturelle gruppeforskelle. Men en multikulturel diskurs har altid en tendens til at definere etniske minoritetsgrupper ud fra en stereotypisk forståelse af deres kultur, som konsekvent reduceres til et spørgsmål om religiøs identitet (i.e. "muslimske kvinder"). Som en selvfølge ude-

Forberedelse af ung pige
til bryllupsceremoni, Makedonien.
Foto: Mikkel Østergaard/BAM

lukker en sådan diskurs andre forklaringsmodeller, der ikke ligefrem kan kategoriseres som "kvindeundertrykkelse". F.eks. en forklaringsmodel, at også nydanske piger har taget modernitetens erotiske muligheder til sig, og at det er disse muligheder og potentialer, der lokker dem til at bryde med tabuerne i deres egen etniske kultur.

Nærværende artikel kommer netop ind på disse udeladte forklaringsmodeller.

I RELIGIONERNES BAKSPEJL

Religionshistoriske forklaringsmodeller er mang(foldig)e, men de ligger ikke langt fra hinanden i deres fundamentale logik.

Katolicisme, der definerer den seksuelle akt som syndig, medmindre der er tale om forplantning, har forvandlet mødommen til guddommelighed. Siden har andre kulturer valgt forskellige kropsdele til at symbolisere konflikt og lidelse: i nogle kulturer fødderne eller nakken, i andre kulturer kinderne eller klitoris som signalbærere, hvis betydning intet har at gøre med den i sig selv betydningsløse hymen eller det stykke hud, der symboliserer dem.

Islam har fastlagt, at begge køn skal være jomfruer ved ægteskabets indgåelse. Dette

viser, i hvor stort omfang Islam hver eneste dag hånes af mænd, der påstår at overholde islamiske principper. Og er ensbetydende med, at respekt for religiøs lovgivning teoretisk set vil kræve en fundamental mentalitets- og personlighedsændring, og en komplet reevaluering af mændenes omgangsformer med det modsatte køn.

Mødommen har altid udgjort et godt emnestof. Hvad der er nyt i den (sen)moderne debat er, at mødommen nu af og til er kunstig: revner og brister har således undermineret fundamentet af det status quo, der altid har eksisteret mellem kønnene. Samtidigt har kvinderne indset, at de er nødt til at bevare udseendet for at spare mændene for chok, for at bevare deres illusioner og for at forhindre dem i at blive konfronteret med en realitet, de finder yderst forstyrrende.

I DAGENS VERDENSBILLEDE

I dette billede er en debat om mødom og om mødomsoperationer verdensaktuel, og kan ikke afgrænses med enten religiøse (muslimske kvinders problem) eller tiermondialistiske forklaringer (tredjelandskvinders problem).

I Kina og Japan lægger mænd de samme restriktioner på sig selv som dem, der pålægges unge kvinder. I disse lande følger begge køn således en fælles "eksemplarisk" førægteskabelig seksuel adfærd (eller rettere sagt seksuelle tabuer).

I USA diskuterer man, i hvilket omfang "below-the-belt surgery" er forsvarligt udfra et lægeligt og etisk perspektiv. Nogle medicinske eksperter tager forbehold.

I Italien beretter sociolog Victoria Goddard (1989): "At gå i seng med en mand [I Napoli] kan være en ægteskabsforsikring – medmindre han overlister hende. Skulle dette ske, har hun hovedsageligt to udveje, enten at gå på gaden eller at få lavet en relativt ikke-kostbar operation for at etablere mødommen, da graviditet eller mangel på hymen er de eneste beviser på [sexual] overskridelse i en storby som Napoli."

I Danmark konstaterer gynækologer, at klientgruppen udover muslimske, ikke-vestlige kvinder omfatter kvinder fra

Italien, Latinamerika og Armenien (Necef: 1996). Hollywoodstjernen, danskfødte Connie Nielsen, tidligere medlem af Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige (eller Mormonkirken), har for nylig udtalt sig til bladet *Eurowoman*: "Som erklæret mormon er der en del ritualer og regler, man forpligter sig til at leve efter. Blandt andet anses familien som en hellighed...Man forpligter sig også til at leve et moralsk liv og holde sit legeme sundt og rent for Gud. Det betyder at gå rundt med tilknappede bluser og lange nederdele, og altid skulle være hjemme klokken ti og hverken måtte ryge, drikke eller gå i seng med drengene."

Sagt på anden vis, debatten kan ikke reduceres til et spørgsmål om her til landet udefra kommende kvindeundertrykkelsesmønstre, da mønstrene også findes i den inderste kerne af et åbent og frisindet samfund som det danske.

KULTURSOCIOLOGISK OVERBLIK

Et teoretisk spørgsmål, der kunne stilles om de piger der undergår mødomsoperation ville være: I hvilket omfang er disse piger traditionelle eller moderne individer?

På den ene side kunne man hævde, at de er moderne individer, og på den anden side kunne man sige, at de stadig er traditionelle. Det skal dog understreges, at årsagen til, at de undergår operationen ikke er fordi de er tvunget til det af deres familier. I mine kontakter med nydanske unge kvinder i forbindelse med en undersøgelse og i min analyse af andre undersøgelser om emnet, er jeg ikke stødt på mødomsoperationer af denne art, selv om denne mulighed ikke kunne udelukkes. Operationen er frivillig, og beslutningen om at undergå operationen træffes af pigen selv. Det er naturligvis problematisk at tale om total frihed og frivillighed her, siden pigen går ind for operationen for at imødekomme de kulturelle "mandlige krav". I denne henseende er hun under *duress*, dvs. tvang.

Mødomsoperationen er i stigende grad et almindeligt forekommende fænomen i det (sen)moderne seksuelle scenarium, hvor højteknologi er i individets tjeneste. I

dette scenarium betjener den højtudviklede lægeteknologis artefakter de ældgamle imperativer af den patriarkalske familie midt i (sen)moderne magtstrukturer. Her gælder det om, som den franske filosof Michel Foucault udtrykker det, "at regere det enkelte menneskes måde at regere sig selv på. Det drejer sig ikke om at styre udefra, men om styre det enkelte individs selvstyring."

(Sen)moderniteten stritter i alle retninger, akkurat som den skal. Diametralt modsatte tendenser står nonchalant skulder ved skulder. I (sen)modernitetens rum hersker der ikke længere nogen overordnet seksualmoral, men derimod en hel række lokale forhandlingsmoraler. Hverken køn, alder, race eller social position umuliggør på forhånd noget fastlagt seksuelt scenarium. Nydanske piger, der vælger mødomsoperationen er nogle af de mange aktører i dette scenarium.

HVOR MODERNE ER DEN TRADITIONELLE? – ET BEVERLY HILLS FÆNOMEN

Den fremtrædende Beverly Hills gynækolog Dr. David Matlock beretter om de japanske kvinder, der strømmer ind til klinikken for mødomsoperation:

"Det er blevet helt almindeligt. De kommer til Staterne, går lidt i skole, tager på ferie, og kommer til mig for at få mødomsoperation og rejser hjem igen. For amerikanernes vedkommende kan man sige, at selv om det med at bevare mødommen indtil ægteskabet er et ikke-eksisterende spørgsmål, ser man alligevel en voksende gruppe amerikanske kvinder, som stræber efter denne "jomfru oplevelse" for at dele den med deres mænd. Jeg ser mere og mere af den slags. Kvinder, der kommer til mig, fordi de vil have denne "jomfru oplevelse."

Dr. Matlock er ikke alene om det. Dr. Linda Brubaker, overlæge på Uro-Gynecology and reconstructive pelvic surgery på Rush Medical College, og direktør for Female Pelvic Medicine & Reconstructive Surgery på Loyola University Medical Center, Chicago; Dr. Malcolm Lesavoy, professor i plastik kirurgi på University of

California/Los Angeles og overlæge på Harbor-UCLA School of Medicine; Dr. Gary Alter i L.A. og Dr. Robert Stubbs i Toronto, Canada er blandt de nyverdens læger, der tilbyder interesserede kvinder "jomfru oplevelsen".

Blandt David Matlock's amerikanske patienter er Helena, som er finansanalytiker. Hun har valgt at "forynge" sin vagina først ved "laser Vaginal Rejuvenation" (skønhedsoperation af vagina og kønslæberne) og dernæst ved mødomsoperation. Helenas rekonvalescens har været hård. "Fyldt med smerte og tårer, men jeg ville gå igennem den igen, hvis jeg var nødt til det," siger hun og tilføjer: "Det var den bedste ting, jeg nogensinde har gjort. Min mand var ekstatiske. Min mand og jeg ville have elsket det, hvis han havde været min første. Vores bryllupsdag nærmer sig, og vi fornyer vores ægteskabsløfter. Vi vil gerne have jomfru oplevelsen."

Kan vi sige, Helena er kvindeundertrykt eller traditionalist? Bøjer Helena sig efter de essentialistiske, patriarkalske kvindeundertrykkende magtstrukturer, der gør kvindekroppen symbolobjekt for naturlig renhed? Her kunne man umiddelbart fremføre, at Helenas virkelighed ikke ligefrem er sammenlignelig med den virkelighed, den nydanske pige eller unge kvinde lever i. Det er korrekt, at de omgivende magtstrukturer ikke er ens. Men Helena og den nydanske kvinde har noget (og meget) til fælles: Begge skaber deres eget seksuelle scenarium ved at rekonstruere deres krop. Begge gør sig umage for at opnå det resultat, som er bedst for dem. Begge handler og er derfor aktive, men stadig kan strukturerne som spiller ind på deres handling, virke kvindeundertrykkende i deres karakter.

Den nydanske pige handler som det forventes af et selvreflekterende (sen)moderne individ, ved at hun overskrider det traditionelle forbud om førægteskabelig seksualitet og benytter sig af det (sen)moderne samfunds erotiske muligheder ved at gå i seng med en mand, hun begærer og selv vælger; ved at hun frigør sit private seksuelle liv fra den traditionelle familiekontrol og de traditionelle familiebånd; ved at hun har en refleksiv holdning til

traditioner og kan afvige fra dem. Dog er hun bevidst om de potentielle, fatale konsekvenser af at miste sin mødom. Ved at hun indtager en instrumental holdning til sin krop og kropsdele – genetablering af mødommen er hendes måde at opnå symbolsk respekt i nærmiljøet, og ved at gennemgå operationen viser hun, at kroppen hverken kan reduceres til en natur eller kulturel artefakt; og ved at hun handler som et individ med ret til privatliv og for selvbestemmelse, der bl.a. omfatter store som små løgne, som hun holder for sig selv. Seksualiteten er hendes egen private affære og ikke et legitimeret interessefelt for familie, nærmiljø eller det omgivende samfund. Hun har en "backstage" og "frontstage", der på hver deres måde hører til livets mest intime nicher.

I den (sen)moderne iscenesættelse har kroppen sit naturlige begær og overskrider kulturens tabuer for at tilfredsstillende begæret. Men kroppen er ikke et rent naturprodukt. Der er skrevet kultur på den og på de strategier, der står i vejen for kvindens seksuelle tilfredsstillelse. Mødomsoperationen er et godt eksempel på individets behændighed, hvor kvinden i en moderne setting tumler med de traditionelle restriktioner på sin seksualitet. Pigen der undergår mødomsoperationen konspirerer mod disse restriktioner, hendes kultur sætter, i samarbejde med den moderne teknologi og den danske gynækolog. Mødomsoperationer underminerer hele traditionen ved at sætte spørgsmålstegn ved mødommens autenticitet. Det hele bliver et kultursimulacrum. Pigen simulerer mødommen, og manden simulerer deflorering ved at træde i rollen som "the first and the only". Kan man forestille sig noget mere symbolsk af (sen)moderniteten end mødommens autenticitet? Kernen af traditionelle værdier, kvindens mødom, er nu et spørgsmål om mistanke, utroværdiggjort ved hjælp af kosmetiske rekonstruktionsmuligheder af kroppen.

GLOBALISERING OG REORGANISERING AF SOCIALE RUM

I kraft af mødomsoperationer er mødom-

mens bevarelse (eller beskyttelse) ikke længere per automatik socialgruppens opgave, men i stedet en personlig handling, en akt af personligt mod. I denne optik er kunstig mødom ikke ideologisk ny, men sociologisk ny og rejser spørgsmål som: Hvorfor er der flere falske jomfruer end før? Fire faktorer medvirker til denne udvikling:

- Rummelige ændringer og reorganisering af rummet, i.e. globalisering, kernefamilie og kvinden som forsørgeren.
- Institutionelle ændringer, i.e. segregering af rum for kvinden svækkes.
- Ændringer i lovgivning og i økonomiske strukturer, i.e. liberal økonomi, nykapitalisme, profitorientering, forbrugersamfund, forbrugerindivid.
- Psykologiske ændringer, i.e. det moderne individs nye ego-forestillinger, hvor afstanden mellem kropsimage og selvimage vokser.

MASKULIN SOCIALSKIZOFRENI

Michel Foucault angiver, at lægelig viden/praksis bliver umoralsk, når den åbnes for etisk diskussion. Det er dette, vi oplever i den aktuelle danske debat om mødomsoperationer, og det samme kunne blive tilfældet i forbindelse med de følgende forklaringer.

Sagens (oversete) kerne er, at kunstig mødom eksisterer, fordi mænd kræver det umulige. Og nogle mænd kræver det umulige mere end andre. De forlanger adgang til kvinden for kortvarige seksuelle træfninger før ægteskabet, men lige så snart de skal indgå i et ægteskab, affyres der en vild jagt efter en jomfru, ingen andre mænd har "forurennet". Disse mænd har derfor en stor chance for penetrering stings, syet ind på plads af dygtige gynækologer. Stingene er "vejkrødset", fordi han har "forurennet" andre mænds døtre, søstre og kusiner, og narret sine kønsfæller – mændene.

Patriarkalsk moral udviser her et symptom af ildebefindende, af maskulin socialskizofreni. Mandens forestilling om den seksuelle akt manifesterer en skizofren

transaktion: Kvinden gøres ”skyldig” af en akt, hvor manden nødvendigvis er involveret. Manden som forestiller, at han ”forurener” sine partnere, har også en ubevidst selvforestilling som forureningens kilde, som faktisk ligger i det krydsfelt, hvor kvindens kropsimage møder mandens selvimage.

Manden transformerer sig selv til smuds for at tilsmudse sine partnere og forvandler den seksuelle akt til en akt af skam og skyld. Den delflorede jomfru bliver en tabt kvinde, mens manden, som den legendariske Fønix, bryder sejragtigt frem mere viril og respekteret. I psykopatologisk terminologi er tilstanden kendt som skizofreni. En indre uoverensstemmelse så fuldkommen, så altomfattende, at dens validitet ikke kan anerkendes af en enkel mand eller et helt samfund uden at det medfører disses selvnedbrydelse.

DET HØJTEKNOLOGISKE RUM – GYNÆKOLOGER ELLER GURUER?

Fra et socialt etisk perspektiv er der god grund til at argumentere, at gynækologerne er primus motor i skabelsen af nye selvimages på bekostning af autentiske kropsimages. Gynækologer fremstår i deres kunnen – og villen – som frihedskæmpere eller ”nøglen” til nydannelser af selvimages. De allierer sig med pigerne i forhåelse af kropsimages. De håner mandens seksuelle machiavellisme (virilitetspil) og skaber nye magt strukturer/balancer.

Gynækologer giver pigen mulighed for at regere over sig selv, og derved handler de i overensstemmelse med den (sen)moderne styringsorden, der består af at styre det enkelte individs selvstyring. Det er præcis hvad gynækologerne gør. De bliver seksuel integrationens guruer, drivkraften i fuldbyrdelsen af (tvær)etnisk seksuel tiltrækningskraft.

Ulighed eksisterer altid side om side med uærlighed, påskud, hykleri, og – indrømmet eller ej – viljen til hævn. Dette er også uundgåeligt i et magtforhold, der giver det ene men ikke det andet køn ret til flere partnere. Hver gang en kvinde er

trængt op i en krog mellem tilfredsstillelse af personlig lyst og behov, og kollektiv krav om konformitet til et ydre normsæt, tyer hun til fup. Irrational maskulin mentalitet, som selvskubber ansvaret for deflorering over på kvinden, svarer her til den irrationale og selviske respons fra kvinden, som tyer til bedrageri – i.e. falsk mødom.

Men hele debattens kerne er, at så længe der er tale om voksne mennesker, der træffer egne beslutninger om egen seksualitet og egen krop, kan der ikke være tale om et etisk spørgsmål. Hvis den unge kvinde mener, hun har de nødvendige ressourcer til at forsvare sine rettigheder, skal hun selvfølgelig opfordres til det. Men hvis hun ikke har disse ressourcer, så må vi respektere hendes anderledes strategier for at manøvrere igennem restriktionerne i sit liv.

Kilder:

- C Health: "Designer Vaginas available in Toronto". http://www.caldercup.com/Health9902/05_make-over3.html
- Derrick, Lisa. *Genital Landscaping, Labia Remodelling and Vestal Vagina: Female Genital Mutilation or Female Genital Cosmetic Surgery*. I: *Jenda: A Journal of Culture and African Women Studies* (ISSN: 1530-585.5686). Copyright 2001 African Ressource Center, Inc.
- Forsberg, Annette. *Jomfru igen og igen*. I: Gentofte lokalavisen *Villabyerne*, 3. april 2001.
- Foucault, Michel. *Interviews 1977-1984*. London: Routledge, 1988.
- Goddard, Victoria. *Honor and Shame: The Control of Women's Sexuality and Group Identity in Naples I*: P. Caplan (ed.): *The Cultural Construction of Sexuality*, London: Routledge, 1996.
- Good Medicine chat room: Conversations with Dr. David Matlock.
- Ilkharacan, Pinar. *Women and Sexuality in Muslim Societies*. Istanbul: A Publication of Women for Women's Human Rights (WWHR), 2000.
- Mørch, Tonie Ide. *Made in Denmark*. I: "Eurowoman", august 2004.
- Necef, Mehmet Ümit. Ph.D.Dissertation *Ethnic Identity and Language Shift among Young Turks in Denmark*, 1996.

Nur Beier er B.A. i amerikansk/engelsk litteratur og tosproglig korrespondent fra Istanbul, BA i Migrationsstudier fra Syddansk Universitet, Odense. Voksenunderviser i engelsk og tyrkisk, etnisk konsulent.